

Α.Π. 68592

Αθήνα 27 Ιουλίου 2023

ΨΗΦΙΣΜΑ

για τη μη κατεδάφιση του ιστορικού πυρήνα της πόλης γύρω από το Α΄ Αρχαίο Θέατρο Λάρισας

Η Λάρισα, μια πόλη με συνεχή κατοίκηση 4.000 ετών, έχει την τύχη να φιλοξενεί στο κέντρο της (λόφος του Φρουρίου) ένα από τα μεγαλύτερα αρχαία θέατρα της Ελλάδας. Το θέατρο αυτό άρχισε να αποκαλύπτεται σταδιακά, κυρίως από την δεκαετία του 80, με συνεχείς απαλλοτριώσεις και κατεδαφίσεις κτιρίων. Σήμερα έχει αποκαλυφθεί πλήρως και βρίσκονται σε εξέλιξη εργασίες αποκατάστασης με σκοπό την επαναλειτουργία του.

Δυστυχώς στις αρχές του 2000 και ενώ το θέατρο είχε αποκαλυφθεί, ξεκίνησε μια προσπάθεια για την περαιτέρω ανάδειξή του μέσω της κατεδάφισης κτιρίων του περιβάλλοντος χώρου του. Κτίρια που δεν σχετίζονται άμεσα με το μνημείο, αλλά που εμποδίζουν σύμφωνα με τους ιθύνοντες τον εξωραϊσμό της περιοχής. Μια πρακτική που θυμίζει έντονα περιπτώσεις του παρελθόντος, όπως τότε που κάποιοι επεδίωκαν την κατεδάφιση τμήματος της Πλάκας γύρω από τον βράχο της Ακρόπολης. Μπορεί σήμερα η πρακτική αυτή να έχει αλλάξει σε παγκόσμιο επίπεδο με σκοπό να διατηρείται όσο είναι δυνατό η ιστορική συνέχεια των πόλεων, όμως στην Λάρισα επιμένουν αλλιώς. Για τον λόγο αυτό δεσμεύτηκαν προς απαλλοτρίωση δύο μικρά οικοδομικά τετράγωνα (867/Α και 867/Γ) καθώς και τα κτίρια περιμετρικά του οικοδομικού τετραγώνου του αρχαίου θεάτρου (871) ώστε να μετατραπούν σε Κ/Χ. Οι χώροι αυτοί αποτελούν τον πυκνό πυρήνα του Ιστορικού Κέντρου της πόλης με ιδιαίτερα χαρακτηριστικά ως προς την κλίμακα και την μορφολογία. Βέβαια αυτό δεν είναι αντιληπτό από την τοπική κοινωνία καθώς τα κτίρια είναι «καμουφλαρισμένα» από γυψοσανίδες και δείχνουν έντονα σημάδια εγκατάλειψης, λόγω της μη χρήσης από τη δέσμευση της απαλλοτρίωσης.

Τα τελευταία χρόνια ο Δήμος Λαρισαίων ήρθε σε συμφωνία με το Πράσινο Ταμείο προκειμένου να χρηματοδοτήσει την οριστική απαλλοτρίωση του ενός οικοδομικού τετραγώνου (867/Γ). Μάλιστα σε μια προσπάθεια να κάμψει τις πιθανές αντιδράσεις προχώρησε σε έναν Διεθνή Αρχιτεκτονικό Διαγωνισμό Ιδεών για τη γενικότερη περιοχή του λόφου του Φρουρίου, χωρίς να τονίσει όμως όσο θα έπρεπε στην προκήρυξη τον ιστορικό χαρακτήρα των κτιρίων. Τα αποτελέσματα του Διαγωνισμού ήταν δυστυχώς πολύ κατώτερα των προσδοκιών, με αρκετές όμως ελληνικές συμμετοχές οι οποίες πρότειναν συμβατές με τη διατήρησή τους λύσεις.

Σήμερα ύστερα από χρονοβόρες διαδικασίες με τους ιδιοκτήτες, ο Δήμος δηλώνει έτοιμος να προχωρήσει πολύ σύντομα σε κατεδαφίσεις προσδοκώντας σε αμφίβολα προεκλογικά οφέλη. Τα επιχειρήματά του υπέρ της διαδικασίας είναι η πιθανότητα να αποκαλυφθούν νέα αρχαία και το γεγονός ότι το αρχαίο θέατρο μετά την κατεδάφιση θα «ανασάνει»! Βέβαια για τα υπόλοιπα οικοδομικά τετράγωνα που είναι προς απαλλοτρίωση η ίδια δημοτική αρχή προβάλλει την αναγκαιότητα διατήρησής τους, ώστε να μην χαθεί ο ιστορικός χαρακτήρας του κέντρου καθώς δεν διαθέτει χρήματα για την εξαγορά τους.

Ο Σύλλογος Αρχιτεκτόνων Λάρισας προσπαθεί καιρό τώρα να πείσει τους ιθύνοντες ότι μια τέτοια εξέλιξη θα έχει αρνητικό και μη αναστρέψιμο χαρακτήρα για την πόλη και ότι αντιβαίνει στη σύγχρονη επιστημονική προσέγγιση για τη διαχείριση των ιστορικών φάσεων κτιρίων και συνόλων. Η λογική της κατεδάφισης ήταν πάντα η εύκολη λύση, τόσο σε πανελλαδικό επίπεδο (βλ. ΦΙΞ), όσο και σε τοπικό (πρώην δημοτική αγορά), στερώντας από τις πόλεις μας τον αρχιτεκτονικό πλουραλισμό που υποδηλώνει η ιστορία τους.

Το οικοδομικό τετράγωνο 867/Γ ειδικά είναι σε συνέχεια της παλιάς ρυμοτομίας της πόλης. Είναι χαρακτηριστικό για το πολύ μικρό του μέγεθος και για την πλήρη (100%) κάλυψη των κτιρίων σε αυτό. Αποτελείται από ισόγεια λιθόκτιστα ή πλίθινα κτίρια εμπορικού χαρακτήρα και η μία του πλευρά

ορίζεται από την οδό Απόλλωνος. Έναν από τους στενότερους δρόμους της πόλης με ιδιαίτερα γραφικό χαρακτήρα και έντονη κοινωνική ζωή. Η μόνη παραφωνία στην υπάρχουσα κατάσταση είναι η τροποποίηση των προσόψεων των κτιρίων από μετέπειτα πρόχειρες παρεμβάσεις και η ανέγερση ενός τριώροφου σύγχρονου κτιρίου από σκυρόδεμα, ακριβώς στην γωνία απέναντι στο Αρχαίο Θέατρο.

Πιστεύουμε ότι η άκριτη κατεδάφιση του τετραγώνου θα αλλοιώσει τον χαρακτήρα της περιοχής, τη στιγμή μάλιστα που δεν υπάρχει καμία σαφής ένδειξη για το τι θα ακολουθήσει σε επίπεδο ανάπτυξης. Κύριο χαρακτηριστικό του Αρχαίου Θεάτρου, ξεχωρίζοντάς το από τα υπόλοιπα, είναι ακριβώς η θέση του στον πυρήνα της πόλης δίπλα σε ρωμαϊκά, βυζαντινά, οθωμανικά μνημεία. Είναι παράλογο να επιδιώκουμε την κατεδάφιση μιας αντίστοιχης ιστορικής φάσης.

Δυστυχώς τα οικονομικά συμφέροντα που έχουν εγκατασταθεί γύρω από το Αρχαίο Θέατρο φανερώνουν το ενδιαφέρον για «ανάπτυξη» και «αναβάθμιση» της περιοχής. Η μέχρι σήμερα χρήση του περιβάλλοντος χώρου του Αρχαίου Θεάτρου με κατάληψη από τραπεζοκαθίσματα και στάθμευση αυτοκινήτων, δείχνει τον δρόμο που θα ακολουθηθεί.

Για τους λόγους αυτού ζητάμε:

1. Άμεση διακοπή κάθε διαδικασίας κατεδάφισης. Ειδικά από τη στιγμή που δεν υπάρχει καμία μελέτη – πρόθεση για την μετέπειτα διαχείριση του χώρου, με αποτέλεσμα να έχουμε ένα αμήχανο κενό, ενώ το 867/Α δεν πρόκειται να κατεδαφιστεί και άρα δεν μπορεί να εφαρμοστεί το αρχικό πλάνο στο σύνολό του.
2. Την αρχιτεκτονική καταγραφή και αξιολόγηση των κτιρίων που βρίσκονται εντός του περιβάλλοντος χώρου του Α΄ Αρχαίου Θεάτρου (867/Α, 867/Γ, 871).
3. Την αρχαιολογική έρευνα (δοκιμαστικές τομές) που θα καταστήσει σαφές αν πρέπει να προχωρήσουμε σε κατεδαφίσεις για την αποκάλυψη νέων σημαντικών αρχαιοτήτων.
4. Την πολεοδομική ανάλυση της περιοχής σε σχέση με τις χρήσεις και την πιθανή λειτουργία του Αρχαίου Θεάτρου. Χρειάζεται η πόλη έναν άνευρο και επίπεδο – κενό χώρο ή μια πολυλειτουργική νέα προσέγγιση που θα ενισχύσει τον χαρακτήρα του Αρχαίου Θεάτρου.
5. Διαβούλευση για την κατάρτιση συγκεκριμένου πλάνου πιθανής διαχείρισης των κτιρίων, αφού αυτά απαλλοτριωθούν και περάσουν στην ιδιοκτησία του Δήμου.
6. Διαγωνισμό προσχεδίων με εμπειριστατωμένη και ρηξικέλευθη προσέγγιση στο ζήτημα της επανάχρησης των κτιρίων με παρεμβάσεις στο κέλυφος τους, για τη δημιουργία ενός νέου σύγχρονου τοπόσημου που θα λειτουργεί συμπληρωματικά στο Αρχαίο Θέατρο.

Πιστεύουμε ότι η αρχιτεκτονική επιστήμη μπορεί να δώσει λύσεις που θα ενισχύουν τον πολυεπίπεδο χαρακτήρα των πόλεων, αναδεικνύοντας παράλληλα την ιστορική τους συνέχεια.

<https://www.news247.gr/sunday-edition/pos-sothike-i-plaka.9629288.html>

<https://www.larissapress.gr/2023/06/29/kalogiannis-mesa-ston-ioulio-oi-protos-katedafiseis-gia-tin-anadeixi-tou-a-archaiou-theatrou-larisas/>

Για το Διοικητικό Συμβούλιο ΣΑΔΑΣ – ΠΕΑ

Ο Πρόεδρος

Δημήτρης Ξυνομηλάκης

Η Γενική Γραμματέας

Τζούλια Τσαλίκη